

ΕΘΝΙΚΟ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ
ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ
ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ
ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ

ΥΠΟ ΤΗΝ ΕΠΟΠΤΕΙΑ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ

τ.ε.β.α.

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Επισιτιστικής & Βασικής
Υλικής Συνδρομής

«Προοπτική διερεύνηση και εκτίμηση του ρίσκου (βάσει σεναρίων) για αύξηση της ακραίας φτώχειας από την Πανδημία COVID-19 σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο σε σχέση με την απώλεια θέσεων εργασίας».

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Σταύρος Γαβρόγλου

Επιστημονικός Υπεύθυνος Μηχανισμού Διάγνωσης Αναγκών της Αγοράς Εργασίας

Διευθυντής Ενεργητικών Πολιτικών & Διεθνών Δικτύων

Εθνικό Ινστιτούτο Εργασίας & Ανθρώπινου Δυναμικού (ΕΙΕΑΔ)

Αθήνα, Αύγουστος 2020

Η παρούσα μελέτη αποσκοπεί στην Προοπτική διερεύνηση και εκτίμηση του ρίσκου (βάσει σεναρίων) για αύξηση της ακραίας φτώχειας από την πανδημία COVID-19 σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο σε σχέση με την απώλεια θέσεων εργασίας. Η μεθοδολογία για την υλοποίηση του ανωτέρου στόχου στοιχειοθετήθηκε από τα παρακάτω βήματα:

- Σε πρώτη φάση πραγματοποιήθηκε βιβλιογραφική επισκόπηση του φαινομένου της ακραίας φτώχειας και των επιδράσεων της πανδημίας COVID-19 σε αυτήν. Όπως διαφάνηκε, η πρόοδος που καταγράφηκε τα τελευταία χρόνια στην μείωση του αριθμού φτωχών αναμένεται να εξαλειφθεί λόγω της εμφάνισης του COVID-19. Για πρώτη φορά από το 1998, τα ποσοστά φτώχειας θα αυξηθούν καθώς η παγκόσμια οικονομία πέφτει σε ύφεση και υπάρχει απότομη πτώση του κατά κεφαλήν ΑΕΠ ενώ η κρίση του COVID-19 θα έχει δυσανάλογο αντίκτυπο στα φτωχά στρώματα του πληθυσμού, μέσω απώλειας θέσεων εργασίας, απώλειας επιδομάτων, αύξησης των αναγκών σε υπηρεσίες όπως η εκπαίδευση και η υγειονομική περίθαλψη. Στην Ελλάδα η κρίση λόγω της νόσου COVID-19 ενδέχεται να επιδεινώσει και πάλι την κοινωνική κατάσταση μεγάλων τμημάτων του πληθυσμού και να αυξήσει την εισοδηματική ανισότητα.
- Σε δεύτερη φάση αναλύθηκαν δεδομένα σχετικά με τη φτώχεια. Για την μέτρηση της φτώχειας στην Ελλάδα ορισμένα από τα διοικητικά δεδομένα που εμπεριέχουν κρίσιμες πληροφορίες για τη φτώχεια είναι τα μητρώα του Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος (ΕΕΕ) και του ΤΕΒΑ. Το δεύτερο όμως αποτελεί υποσύνολο του πρώτου γι' αυτό το λόγο χρησιμοποιήθηκε το ΕΕΕ ως βάση για την προσέγγιση της φτώχειας. Ειδικότερα το μητρώο που χρησιμοποιήθηκε (Φεβρουάριος 2020) είχε 433.524 εγγραφές με τους μισούς περίπου ωφελούμενους (53%) να είναι άνεργοι.
- Σε τρίτη φάση, λαμβάνοντας υπόψη ότι τα άτομα που διατρέχουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού βρίσκονταν κατά κύριο λόγο σε νοικοκυριά με πολύ χαμηλή ένταση εργασίας (Eurostat, 2020), αναλύθηκαν οι επιπτώσεις της πανδημίας στη μισθωτή εργασία και την εγγεγραμμένη ανεργία ενώ παράλληλα έγινε και εκτίμηση του ρίσκου για επιπτώσεις στις θέσεις εργασίας συνεκτιμώντας τα παραπάνω με τις αναλύσεις του International Labour Organization (ILO) και του Bureau of Labor Statistics (BLS) για τις επιπτώσεις στην απασχόληση.
- Στη τέταρτη φάση, αφού έγινε διερεύνηση για τις εκτιμήσεις διεθνών οργανισμών για την εξέλιξη κρίσιμων μεγεθών όπως το ΑΕΠ, η ανεργία και η απασχόληση, προσδιορίστηκαν οι παράμετροι της προοπτικής διερεύνησης και διατυπώθηκαν επτά διαφορετικά σενάρια για την εξέλιξη της φτώχειας στην Ελλάδα. Στα δυο πρώτα σενάρια (Σενάριο 0-1) η πρόβλεψη για τον αριθμό των ωφελούμενων του ΕΕΕ βασίστηκε στην πραγματική μεταβολή των εγγεγραμμένων ανέργων. Τα επόμενα πέντε σενάρια βασίστηκαν στην εκτίμηση του ρίσκου για την απασχόληση ανά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας.

Σε εθνικό επίπεδο τα αποτελέσματα της ανάλυσης σε σχέση με τις εκτιμήσεις διεθνών οργανισμών (Ευρωπαϊκής Επιτροπής για 19.9% ανεργία το 2020 και OECD για 19.8% ανεργία το 2021) μεταφράζονται σε μία αύξηση από 46.000 (σύνολο 479.524) έως 215.000 (σύνολο 648.524) δυνητικούς ωφελούμενους στο ΕΕΕ σε σχέση με τον Φεβρουάριο του 2020 ανάλογα με τον αριθμό των ανέργων που θα εγγραφούν στο ΕΕΕ (τον Φεβρουάριο 2020 η αναλογία ωφελούμενων ανέργων προς το σύνολο εγγεγραμμένων ανέργων ήταν 20,39%). Αναλυτικά, τα αποτελέσματα της ανάλυσης των δύο πρώτων σεναρίων, που βασίζονται στις καταγεγραμμένες επιπτώσεις της πανδημίας, μεταφράζονται σε μία αύξηση από 34.467 (467.991) έως 233.533 (667.057) δυνητικούς ωφελούμενους στο ΕΕΕ. Τα 5 επόμενα σενάρια, που βασίζονται στην

ανάλυση του ρίσκου ανά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας, μεταφράζονται σε μία αύξηση από 115.606 (549.130) έως 2.094.433 (2.527.957). Στο πρώτο σενάριο (ILO, BLS) στους ήδη ωφελούμενους του ΕΕΕ προστίθεται το 10% των εργαζόμενων σε υψηλό ρίσκο, στο δεύτερο (ILO, BLS) το 30%, στο τρίτο (ILO, BLS) όλοι οι εργαζόμενοι σε υψηλό ρίσκο, στο τέταρτο (ILO, BLS) οι εργαζόμενοι σε υψηλό και μέσο ρίσκο και στο πέμπτο (ILO, BLS) οι εργαζόμενοι σε υψηλό, μέσο, χαμηλό ρίσκο.

Η διερεύνηση του τέταρτου και πέμπτου (ILO, BLS) σεναρίου έγινε παρόλο που τα νούμερα σε επίπεδο χώρας φαντάζουν πάρα πολύ μεγάλα, διότι υπήρξαν περιπτώσεις δήμων που οι προβλέψεις τους κατά το 2^ο σενάριο ξεπερνούσαν κατά πολύ τις αντίστοιχες της προσέγγισης (ILO, BLS) (Δήμος Ζακύνθου, Δήμος Καρπάθου, Δήμος Πάργας, Δήμος Σύμης, Δήμος Αρριανών). Παράλληλα εξαιτίας του γεγονότος ότι οι επιπτώσεις της πανδημίας είχαν έντονη χωρική διαφοροποίηση, οι δήμοι ομαδοποιήθηκαν σε 5 συστάδες σε σχέση με τις παραμέτρους διερεύνησης.

Σε όλα τα διερευνώμενα σενάρια η συστάδα 3 (cluster 3), που περιλάμβανε τους Δήμους Ρόδου, Ζακύνθου, Θήρας, Μυκόνου, Κέρκυρας, Ηρακλείου, Κω, Ρεθύμνης, Χανίων και Χερσονήσου παρουσίαζε την υψηλότερη ποσοστιαία αύξηση. Σε περιφερειακό επίπεδο οι Περιφέρειες Νοτίου Αιγαίου, Ιονίων Νήσων, Κρήτης και Αττικής ήταν αυτές που παρουσίαζαν την υψηλότερη ποσοστιαία αύξηση. Η ανάλυση σε τοπικό επίπεδο ανέδειξε και νέους δήμους που δεν περιέχονται στις ανωτέρω ενότητες με υψηλή ποσοστιαία αύξηση όπως οι Δήμοι Τανάγρας, Θέρμης, Ζίτσας, Ωραιοκαστρου, Τεμπών κ.ά..

Στην Εικόνα 1 και **Error! Reference source not found.** αποτυπώνονται τα αποτελέσματα της προοπτικής διερεύνησης για κάθε συστάδα δήμων και για κάθε περιφέρεια. Τα σενάρια αναδεικνύουν τις εκτιμήσεις για την εξέλιξη της φτώχειας στην Ελλάδα βάσει του αριθμού των ωφελουμένων ΕΕΕ. Τα εν λόγω αποτελέσματα είναι διαθέσιμα σε διαδραστικό πίνακα για περαιτέρω πλοήγηση στον ακόλουθο σύνδεσμο¹:

https://public.tableau.com/views/PovertyForesight/Cluster?:language=en&:display_count=y&:origin=viz_share_link

Η παρούσα μελέτη αποσκοπούσε στην προοπτική διερεύνηση και εκτίμηση του ρίσκου βάσει σεναρίων για την προσέγγιση της εξέλιξης της ακραίας φτώχειας. Η συγκεκριμένη διερεύνηση δεν αποτελεί πρόβλεψη. Η διατύπωση των σεναρίων έχει ως στόχο να αποτυπώσει πιθανές μελλοντικές καταστάσεις και με απώτερο σκοπό την υποστήριξη των διαδικασιών λήψης αποφάσεων για την υποστήριξη των πληττόμενων κοινωνικών ομάδων. Ωστόσο είναι κρίσιμο τέτοιου είδους εκτιμήσεις να επικαιροποιούνται με τα πιο πρόσφατα δεδομένα κάθε φορά, γι' αυτό η εν λόγω προοπτική διερεύνηση θα επικαιροποιηθεί εκ νέου στο τέλος του 2020.

¹ Το συγκεκριμένο dashboard διαθέτει 3 διαφορετικές καρτέλες θέασης των δεδομένων (cluster, regions, municipalities), η εναλλαγή των οποίων γίνεται από το επάνω-αριστερά μέρος του πίνακα.

Προοπτική Διερεύνηση (Click Clusters to expand)									
	Δήμοι	ΕΕΕ Φεβ2020	Σενάριο 0	Σενάριο 1	Σενάριο 1 (ILO, BLS)	Σενάριο 2 (ILO, BLS)	Σενάριο 3 (ILO, BLS)	Σενάριο 4 (ILO, BLS)	Σενάριο 5 (ILO, BLS)
Cluster 1	80	119,253	127,329	142,155	128,981	148,437	216,533	235,802	274,664
Cluster 2	230	235,629	253,879	353,146	309,663	457,731	975,968	1,139,924	1,506,750
Cluster 3	10	12,977	16,814	88,493	23,074	43,268	113,948	132,399	167,753
Cluster 4	4	34,084	36,386	44,103	45,542	68,458	148,664	187,654	288,821
Cluster 5	1	31,581	33,584	39,160	41,870	62,447	134,466	179,921	289,969
Grand Total	325	433,524	467,991	667,057	549,130	780,341	1,589,579	1,875,700	2,527,957

Εικόνα 1. Αποτελέσματα προοπτικής διερεύνησης σχετικά με την αύξηση της ακραίας φτώχειας λόγω της πανδημίας COVID-19 ανά συστάδα δήμων

Προοπτική Διερεύνηση (Click Regions to expand)									
	Δήμοι	ΕΕΕ Φεβ2020	Σενάριο 0	Σενάριο 1	Σενάριο 1 (ILO, BLS)	Σενάριο 2 (ILO, BLS)	Σενάριο 3 (ILO, BLS)	Σενάριο 4 (ILO, BLS)	Σενάριο 5 (ILO, BLS)
Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης	22	28,669	30,463	36,848	33,352	42,717	75,497	84,835	103,172
Αττικής	66	125,941	133,926	165,278	177,625	280,992	642,778	801,749	1,184,630
Βορείου Αιγαίου	9	8,341	9,205	12,832	9,558	11,993	20,513	23,227	30,062
Δυτικής Ελλάδας	19	51,579	54,902	62,278	56,002	64,848	95,809	105,462	127,545
Δυτικής Μακεδονίας	12	10,272	10,998	14,189	11,857	15,026	26,120	32,180	44,643
Ηπείρου	18	12,164	13,286	18,567	14,708	19,795	37,600	43,733	55,148
Θεσσαλίας	25	38,873	41,525	49,553	44,538	55,867	95,518	105,683	130,621
Ιονίων Νήσων	7	4,114	5,533	28,087	6,079	10,009	23,765	27,699	33,772
Κεντρικής Μακεδονίας	38	80,210	86,027	111,017	100,477	141,010	282,876	321,676	413,926
Κρήτης	24	15,529	19,039	58,507	22,580	36,683	86,043	99,132	128,677
Νοτίου Αιγαίου	34	6,305	7,567	42,028	10,650	19,339	49,751	57,411	68,005
Πελοποννήσου	26	27,801	30,073	37,164	32,544	42,029	75,229	82,773	101,715
Στερεάς Ελλάδας	25	23,726	25,447	30,709	29,161	40,032	78,080	90,140	106,041
Grand Total	325	433,524	467,991	667,057	549,130	780,341	1,589,579	1,875,700	2,527,957

Εικόνα 2. Αποτελέσματα προοπτικής διερεύνησης σχετικά με την αύξηση της ακραίας φτώχειας λόγω της πανδημίας COVID-19 ανά Περιφέρεια